

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет української й іноземної філології та мистецтвознавства
Кафедра зарубіжної літератури

Всеукраїнська наукова конференція
**«ЛІТЕРАТУРА В ДЕТАЛЯХ:
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ»**
XXI Філологічні читання пам'яті Н. С. Шрейдер

МАТЕРІАЛИ

Дніпро
2024

УДК 80
ББК 80/84
М 34

Упорядник Т. Є. Пічугіна

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Слово як факт і фактор літератури» (XVIII Філологічні читання пам'яті Н. С. Шрейдер).

Редакційна колегія:

д-р філол. наук, проф. Потніцева Т. М.
канд. філол. наук, доц. Максютенко О. В.
канд. філол. наук, доц. Левченко О. В.
канд. філол. наук, доц. Ватченко С. О.
канд. філол. наук, доц. Власенко Н. І.

М 34

Література в деталях: культурологічний аспект. Всеукраїнська наукова конференція (XXI Філологічні читання пам'яті Н. С. Шрейдер): Матеріали / Упорядник Т. Є. Пічугіна. – Дніпро : Тріменс ЛТД, 2024. – 132 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Література в деталях: культурологічний аспект» (XXI Філологічні читання пам'яті Н. С. Шрейдер). До збірника увійшли тези доповідей, в яких розглядаються актуальні проблеми теорії та історії літератури, маловивчені аспекти класичної і сучасної художньої словесності.

Редакція не завжди поділяє точку зору авторів публікацій. Матеріали друкуються в авторській редакції. За точність викладених фактів відповідальність покладається на авторів.

ББК 80/84

Сидоренко О. В.
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри культурології та українознавства
Запорізького державного медичного університету

МЕНТАЛЬНИЙ ТОПОС МІСТА Z В РОМАНІ В. РАФЄЄНКА «МОНДЕГРІН. ПІСНІ ПРО СМЕРТЬ ТА ЛЮБОВ»

Відтворення топосу міста завжди є привабливим для дискурсу художнього твору, коли письменник прагне осмислити ментальність міста як соціального організму та його проекцію на соціокультурне буття городян. «Цивілізаційний локус міста формує систему гуманітарних цінностей, традицій, атрибутивних символів, ментальності мешканців міста» [1, с. 25].

Передати специфічну ментальність Донецька або ж міста Z в переддень його анексії прагне В. Рафєєнко в своєму романі «Мондегрін. Пісні про смерть та любов».

Достовірність картин онтологічно-сислової дійсності міста, обумовлена тим, що письменник є донеччанином. Усе його життя, усі визначальні етапи становлення його як особистості пов'язані з ним, він, як ніхто інший чує і відчуває це місто.

Деструктивні метаморфози, які почали відбуватися з містом Z у 2014 році, слід шукати в його глибокій радянській укоріненості, яка породила в місцевих мешканців бажання асимілюватися, асимілюватися на різних рівнях, позбутися маркеру унікальності на ментальних рівнях. Це стосується і українськомовної ідентичності, яка до останнього трактувалася як меншовартість, а сама українська мова сприймалася не то живою, не то мертвою.

Відсутність національної пам'яті пояснюється законсервованістю родової пам'яті, прагненням розірвати генетичний зв'язок із родовим минулим, не бажанням її відновлення навіть у часи незалежної України через страх.

Для таких, як головний герой роману, а це освічена людина, інтелектуал, порядунком стала «стратегія герметичного життя» і «катехізіс блаженного незнання»: «Не знати – це врешті-решт єдиний спосіб не мучитися, не вбиватися жалем і тугою, не кричати уві сні» [2, с. 98].

Тотальне нерозуміння дійсності, страх, розпач спровокували негативну реструктуризацію урбаністичного організму, породжували його самознищення. «Чужі люди, чужі розмови. ... А протягом ночі, довгої неспокійної ночі, зникали цілі райони, і рано-вранці на їхньому місці виникали зовсім нові, небачені, населені якимись іншими істотами [2, с. 112].

Бібліографічні посилання

1. Боклах Д.Ю. *Цивілізаційні типи локусів міста у творчості Т.Шевченка: поетика художньої організації локальних елементів топосу*; Львівський філологічний часопис: науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. 2019. № 6, 2019. С.18-26.

2. Рафеєнко В. Мондегрін. Пісні про смерть та любов. Чернівці: Meridian Czernowitz, 2019. 192 с.

Стороха Б. В.

*кандидат філологічних наук, завідувач кафедри романо-германської філології
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

**GALIZIEN WAR DAS POLNISCHE PIEMONT:
АСПЕКТИ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ
У ПОДОРОЖНІХ НОТАТКАХ АЛЬФРЕДА ДЕБЛІНА
«ПОДОРОЖ ПОЛЬЩЕЮ» (1925)**

Це було б останнє місце, де можна було знайти Україну, однак саме у Польщі, Альфред Деблін знаходить найбільш правдивий спосіб побачити суперечливість «українського питання» і переконливість відповіді на нього. Із великою мірою умовності, читаючи його «Подорож Польщею», можна було б пригадати телесеріал Кшиштофа Кесльовського «Декалог», де десять епізодів, на думку Славоя Жижека, співвідносяться з десятьма заповідями. Аналогічним чином десять розділів книги Дебліна можна було б співвідносити з подібним структурним вирішенням – декалогу або серіалу – але в даному випадку це, радше, умовність, ніж можлива «точка входу» в текст.

Вісім центральних місць і міст історії могли бути впорядковані в іншу символічну систему, однак їх виявилось досить саме для десяти точок. Це стабільна виважена структура, яка однаковою мірою може тлумачитися і в релігійному ключі, зважаючи на ту роль, яку відіграє доля євреїв у цій книзі, і конструктивістськи – з огляду на раціональний підхід письменника.

Але ця раціональність не передбачає відмови від того, що може стати «матерією» сну, видіння, ілюзії, ілюзорності, галюцинації для суб'єкта, котрий досліджує новий для себе простір. Деблін-спостерігач дозволяє собі не лише судження і спостереження, здійснені оком, але і раптові сплески ірраціонального. Власне, це те, що письменник ідентифікує як спосіб «барочного життя» (*barock leben*) у цьому незвичному, але водночас знайомому йому світі. Це відбувається саме там, в Україні, котра за всіма ознаками для спостережливого авторського ока – Польща.

Розділ, присвячений Львову, Деблін починає не без створення романтичної атмосфери та частково галюцинаторних видінь. Він відкривається епіграфом, котрий висвітлюється всередині тексту. Епіграф тут виконує, радше, роль підсумовуючої тези: «Сучасні держави – це домовина народів. Держави – це колективні чудовиська» [1, с.169]. Те глибоке переплетення національної проблематики, політичного, етнічного і мовного, що представляє Деблін у «львівському розділі», корелює з тією «бестіальністю» сучасної політичної системи, на яку думка автора виходить у фіналі.

Весь вступ до «львівського розділу» [1, с.171-173] стає своєрідною літанією повернення до втраченої батьківщини. Деблін вибудовує це за допомогою трьох компонентів: денне світло – сутінки – ніч. Він наповнює їх

Левицька О. С.	Словесний автопортрет: поетика портретування в біографістиці про художників	54
Луцій С. І.	Переосмислення ідей Ж.-П. Сартра у творах українських письменників	55
Максютенко О. В.	Дослідники про філософську спрямованість прози Лоренса Стерна	59
Марінеско В. Ю.	«Я на вашій службі всі зуби розгубив»: як художня шекспіріана використовує деталі для (ре)конструювання постаті драматурга	60
Матасова Ю. Р.	«Велика» література та популярна музика: емансипаторність «непевного» предмету вивчення	63
Михед П. В.	Мотив летаргічного сну у творах Миколи Гоголя (матеріали до наукового коментаря)	66
Михед Т. В.	Американський роман ХХІ століття: травматична рецепція катастрофи 9/11 – безпосередня реакція і довготривале відлуння	69
Москаленко Н. О.	Грамматичні маркери дитячого світовідчуття у повісті Роальда Дала «Великий дружній велетень»	72
Нікітюк Я. В.	Творче переосмислення культурних стереотипів в італійських творах Шекспіра як механізм акультурації	74
Novikova O. V.	Metaphorical Representation of the Emotional Concept Love in the Artistic Picture of the World by W. S. Maugham	77
Пацан Василь Олексійович (Євлогій, архієпископ Новомосковський)	Шляхи інтерпретації синергетичної моделі перекладу Священного Писання у Philosophia Christi Еразма Роттердамського	79
Пічугіна Т. Є.	Тема Батьківщини в романі Роберта Шнайдера «Сестра сну»	83
Попович Ю. П., Михед Т. В.	Смислова редукція в українському перекладі «Утраченого раю» Джона Мілтона (на прикладі першої книги)	87
Потніцева Т. М.	Біороман як феномен сучасної літератури	90
Рогожа А. О.	Жіноча освіта в мусульманській спільноті на прикладі роману М. М. Каземі «Жахливий Тегеран»	92
Senchuk I. A.	Spatial Markers of Cultural Hybridity in Zadie Smith's Novel "White Teeth"	95
Сидоренко О. В.	Ментальний топос міста Z в романі В. Рафєєнка «Мондегрін. Пісні про смерть та любов»	98